

ÚFIČ

TEMATICKÉ OKRUHY NA OPAKOVANIE UČIVA

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

I. Literatúra

1. Staroveká literatúra

- orientálne literatúry: mezopotámska/sumerská – Epos o Gilgamešovi; hebrejská lit. – Biblia
- antické literatúry
 - grécka literatúra – charakteristika eposu, Homér - eposy Ílias a Odysea
 - dráma – podrobne Sofoklova tragédia Antigona
 - rímska literatúra – informatívne Vergílius, Ovídius a Horácius

2. Staroslovienska literatúra a kultúra

- stručná charakteristika stredoveku, typické znaky stredovekej literatúry
- historická situácia vzniku Veľkej Moravy, prínos Konštantína a Metoda pre slovanské kultúry, ich kultúrna misia
- literárne staroslovienske pamiatky, žáner legenda, prekladová literatúra, pôvodná tvorba: Proglas, Moravsko-panónske legendy

3. Humanizmus, renesancia a barok v európskych literatúrach

- spoločenská situácia a znaky umenia v humanizme a renesancii
- spoločenská situácia a charakteristika umenia v baroku
- európska renesančná literatúra, nové žánre v literatúre – sonet, novela, román
 - talianska literatúra: Petrarca, Dante, Boccaccio
 - španielska literatúra: Miguel de Cervantes Saavedra – Dômyselný rytier Don Quijote de la Mancha
 - britská literatúra: podrobne William Shakespeare – Hamlet
- barok na Slovensku, spoločenská situácia, Matej Bel, podrobne Hugolín Gavlovič: Valaská škola mravúv stodola, slovakizovaná čeština

4. Európsky klasicizmus

- spoločenská situácia
- typické znaky klasicistického umenia
- francúzska dráma: Pierre Corneille – Cid, podrobne Molière – Lakomec

5. Slovenský klasicizmus

- historická situácia v Rakúsko-Uhorsku, Bernoláková 1. kodifikácia
- Ján Kollár: idea všeslovskej vzájomnosti, skúsenosti zo štúdia v Nemecku, ktoré sa odrazili v Slávy dcere, podrobne dielo Slávy dcera a jeho hlavné myšlienky
- Ján Hollý – národné eposy a zámer upevniť nimi národné povedomie, epos Svätopluk
- časomiera

6. Európsky romantizmus

- spoločenská situácia
- charakteristika romantickej literatúry a romantického hrdinu
- najvýznamnejšie diela európskeho romantizmu
- podrobne román Victora Huga Chrám Matky Božej v Paríži
- nemecká literatúra – J. W. Goethe
- ruská literatúra - A.S. Puškin - historická novela Kapitánova dcera

7. Nositelia Nobelovej ceny za literatúru

- najvýznamnejší ocenení autori 20. storočia
- Ernest Hemingway: novela Starec a more, John Steinbeck: sociálny román O myšiach a ľuďoch
- ďalší nositelia Nobelovej ceny podľa vlastného výberu – Rolland, Solženicyn, Sartre, Camus, Beckett

8. Boj za národnú slobodu, hrdinstvo a vlastenecké cítenie v tvorbe štúrovcov

- angažovanie sa štúrovcov v boji za národné práva, ktorý vyvrcholil revolúciou 1848-49
- hrdinská epika Sama Chalupku (Mor ho!)
- revolučné básne Janka Kráľa (stručne)
- Ján Botto – Smrť Jánošíkova
- sylabický verš

9. Krása slovenskej prírody a obraz ľudu v tvorbe Andreja Sládkoviča a P. O. Hviezdoslava

- podrobne - Andrej Sládkovič: Detvan, P. O. Hviezdoslav: Hájnikova žena
- príslušnosť básnikov k literárnym smerom a z toho vyplývajúci rozdielny pohľad na ľud v ťažkej sociálnej a kultúrnej situácii
- krása prírody v Hájnikovej žene

10. Zobrazenie zemanstva v slovenskej literatúre

- charakteristika zemanstva ako spoločenskej vrstvy a príčiny jeho úpadku
- zobrazenie zemanov v satirickej novele Jána Kalinčiaka Reštavrácia
 - téma zemanstva v prvej vlne slovenského realizmu: S. H. Vajanský – Suchá ratolesť, Martin Kukučín – Keď báčik z Chochoľova umrie, P. O. Hviezdoslav – vlkolinské eposy (Ežo Vlkolinský, Gábor Vlkolinský)

11. Slovenská dráma po obdobie realizmu

- vývoj slovenskej drámy a divadelníctva od stredoveku po realizmus
- Ján Chalupka – Kocúrkovo,
- J. Palárik – Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri občinkoch
- J. G. Tajovský – Statky-zmätky

12. Európsky realizmus

- spoločenská situácia
- charakteristika realizmu ako literárneho smeru, porovnanie s romantizmom, typizácia postáv, realistický román
- najvýznamnejší predstavitelia realizmu v anglickej, francúzskej, ruskej literatúre
- podrobne Honoré de Balzac – Otec Goriot, F. M. Dostojevskij – Zločin a trest, N. V. Gogol – Mŕtve duše, L. N. Tojstoj

13. Téma dediny a dedinských ľudí v slovenskom realizme

- stručne spoločenská situácia
- charakteristika prvej a druhej vlny/fázy slovenského realizmu, poviedka, novela
- rozdielny postoj k téme dediny a k postavám v tvorbe autorov prvej a druhej vlny
- Martin Kukučín – Rysavá jalovica, Dies irae, Neprebudený
- Jozef Gregor Tajovský – Maco Mlieč, Mamka Pôstková
- Božena Slančíková Timrava – Ťapákovci

14. Literárna moderna

- spoločenská situácia v Európe na konci 19. storočia, ktorá viedla ku vzniku moderny
- prekliati básnici, symbolizmus, dekadencia, impresionizmus (Ch. Baudelaire, A. Rimbaud)
- predvojnové umelecké avantgardy: dadaizmus, kubizmus, futurizmus (G. Appolinaire – nové žánre: kaligram, pásmo)
- slovenská literárna moderna: osobná a sociálna lyrika Ivana Kraska podrobne
- sylabotonický verš

15. Zobrazenie témy prvej svetovej vojny v dielach svetovej medzivojnovnej literatúry

- stručne prvá svetová vojna, stratená generácia
- podrobne E. M. Remarque – Na západe nič nového,
- R. Rolland – Peter a Lucia,
- E. Hemingway – Zbohom zbraniam
- porovnanie zobrazenia vojny v týchto dielach, porovnanie štýlu autorov

16. Zobrazenie témy prvej svetovej vojny v slovenskej a v českej literatúre

- stručne prvá svetová vojna
- P. O. Hviezdoslav – Krvavé sonety, B. S. Timrava – Hrdinovia
- podrobný rozbor románu M. Urbana – Živý bič, znaky expresionizmu v románe

17. Slovenská medzivojnovná poézia

- spoločenské podmienky po rozpade Rakúsko-Uhorska a vzniku ČSR
- prehľad umeleckých smerov v slovenskej medzivojnovnej poézii (vitalizmus, novosymbolizmus, nadrealizmus, katolícka moderna)
- tvorba J. Smreka, E. B. Lukáča, L. Novomeského, R. Fábryho
- asociatívnosť, automatizované písanie, genitívna metafora, voľný verš

18. Próza naturizmu

- charakteristika naturizmu, spoločenské podmienky jeho vzniku
- Dobroslav Chrobák – Drak sa vracia (podrobnejšia analýza)
- Margita Figuli – Tri gaštanové kone
- František Švantner – Malka, Nevesta hôľ

19. Vývoj slovenskej drámy v medzivojnovnom období

- slovenské divadelníctvo v medzivojnovnom období v ČSR, vznik profesionálnych divadiel, SND
- J. Barč-Ivan – tragédia Matka, vplyv expresionizmu v tomto diele
- Ivan Stodola – spoločenská satira (Jožko Púčík a jeho kariéra), Bačova žena
- porovnanie tragédií Bačova žena a Matka

20. Spracovanie témy boja proti fašizmu a krutosti vojny v slovenskej próze po roku 1945

- historické udalosti štyridsiatych rokov na Slovensku, SNP
- rôzne pohľady na SNP: prvky schematizmu, autentický pohľad (L. Mňačko – Smrť sa volá Engelchen), konfrontácia SNP s obdobím päťdesiatych rokov (A. Bednár – novela Kolíska)
- téma fašizmu a židovská otázka v románe R. Jašíka – Námestie svätej Alžbety, lyrizácia

21. Vývoj slovenského románu

- charakteristika románu ako žánru, jeho rôzne druhy, príklady
- spoločenský román: Martin Kukučín – Dom v stráni
- sociálno-psychologický expresionistický román: Jozef Cíger Hronský – Jozef Mak
- román s prvkami magického realizmu Peter Jaroš – Tisícročná včela

22. Téma lásky v slovenskej poézii

- najznámejšie literárne diela s témou lásky
- podrobne A. Sládkovič - Marína, J. Kollár J. Smrek, E. B. Lukáč, M. Válek
- Pohľad jednotlivých autorov na lásku; jej rôzne podoby
- ďalšie diela s témou lásky v slovenskej a vo svetovej literatúre

23. Moderné umelecké smery vo svetovej literatúre po roku 1945

- politická situácia vo svete po roku 1945 a jej vplyv na vývoj literatúry
- beatnická generácia – spoločenské a životné postoje v ich tvorbe
- existencializmus – Jean Paul Sartre – Múr
- absurdná dráma – S. Beckett – Čakanie na Godota

24. Zobrazenie spoločensko-politických problémov doby v tvorbe amerických a sovietskych spisovateľov

politická situácia vo svete po roku 1945 a jej vplyv na vývoj literatúry

- Jerome David Salinger – Kto chytá v žite (podrobný rozbor)
- téma druhej svetovej vojny – Joseph Heller – Hlava XXII, Norman Mailer – Nahí a mŕtvi
- čierny humor, absurdita, paradox vo vojnových románoch
- téma gulagov - Alexander Solženicyn – Jeden deň Ivana Denisoviča
- rozprávač – jeho funkcia, typy rozprávačov

25. Slovenská poézia po roku 1945

- vývoj slovenskej poézie po roku 1945 v súvislosti s politickými udalosťami (1948, 1956, 1968, 1989)
- socialistický realizmus, schematizmus
- porovnanie básnickej tvorby Miroslava Váľka (Dotyky, Zabíjanie králikov) a Milana Rúfusa (Abeceda, Zvony detstva)
- pop-poézia a jej predstavitelia (Jozef Urban)

26. Deformujúci vplyv peňazí a moci na charakter človeka

- prehľad vybraných diel súvisiacich s danou témou
- L. Mňačko – Ako chutí moc
- M. Kukučín – Dies irae
- P. Čechov - Chameleón

27. Slovenská dráma po roku 1945

- slovenské divadelníctvo po roku 1945, najznámejšie slovenská divadlá, prehľad autorov
- Ivan Bukovčan – Kým kohút nezaspieva (podrobnejší rozbor)
- Lasica a Satinský – Soirée, Stanislav Štepka – Jááánošiiík, Radošinské naivné divadlo
- vnútorná a vonkajšia kompozícia drámy

28. Prehľad literárnych období od staroveku po klasicizmus

- chronologický prehľad jednotlivých literárnych období s uvedením
 - základných faktov o spoločenskej situácii
 - charakteristikou umenia a literatúry v týchto obdobiach
 - najvýznamnejších autorov v týchto obdobiach (aspoň tri diela podrobnejšie)
- schopnosť identifikovať v ukážkach znaky literárnych období

29. Prehľad literárnych období od romantizmu po súčasnosť

- chronologický prehľad jednotlivých literárnych období s uvedením
 - základných faktov o spoločenskej situácii
 - charakteristikou umenia a literatúry v týchto obdobiach
 - najvýznamnejších autorov v týchto obdobiach (aspoň tri diela podrobnejšie)
- schopnosť identifikovať v ukážkach znaky literárnych období

30. Lyrika P. O. Hviezdoslava

- život a dielo P. O. Hviezdoslava, prehľad tvorby P. O. Hviezdoslava
- podrobne lyrika, lyrické cykly, ich témy
- analýza ukážok z Hviezdoslavových básní, jambická stopa, druhy lyriky

II. Jazykoveda

1. Fonetika a fonológia

- Prozodické vlastnosti reči (intonácia, dôraz, prízvuk, pauza, tempo, melódia).

2. Lexikológia

- Charakteristika lexikológie. Slovná zásoba.
- Štýlové rozvrstvenie slovnej zásoby, stylisticky príznakové slová.
- Rozdelenie slovnej zásoby podľa citového zafarbenia (expresívne slová).
- Časové zmeny v slovnej zásobe (zastarané slová, neologizmy).
- Obohacovanie slovnej zásoby: tvorenie nových slov z domácich slov, preberanie z iných jazykov.
- Tvorenie slov v slovenčine: odvodzovaním, skladaním, skracovaním.
- Synonymá, antonymá, homonymá.
- Frazeologizmy, príslovia, porekadlá.
- Typy slovníkov, jazykových príručiek a ich funkcie.

3. Morfológia/Tvaroslovie

- Charakteristika morfológie.
- Slovné druhy, určovanie gramatických kategórií a vzorov.
- Základné pravidlá slovenského pravopisu.

4. Syntax/Skladba

- Charakteristika syntaxe.
- Delenie viet podľa obsahu, členitosti a zloženia.
- Vetné členy a sklady.

5. Štylistika

- Charakteristika štýlu a štýlotvorného procesu, vymenovanie štýlov.
 - Hovorový štýl: znaky.
 - Administratívny štýl a jeho útvary (1). Žiadosť o prijatie do zamestnania, úradný životopis, beletrizovaný životopis.
 - Publicistický štýl a jeho žánre, správa, oznámenie, recenzia
 - Náučný/odborný štýl: znaky, útvary. Porovnanie populárno-náučného a vedecko-náučného štýlu. Výklad ako slohový útvar
 - Rečnícky štýl: znaky, útvary. Slávnostný prejav. Diskusný príspevok ako slohový útvar.
- Slohové postupy.
 - Informačný slohový postup, čo obsahuje informácia, informačné slohové útvary, správa a oznámenie.
 - Opis ako slohový postup a slohový útvar. Opis v umeleckom štýle, odbornom štýle a v bežnom živote. Charakteristika, jej druhy a využitie v jednotlivých jazykových štýloch.
 - Výkladový slohový postup. Výklad. Úvaha ako slohový útvar, znaky, využitie v jednotlivých jazykových štýloch.
 - Rozprávanie ako slohový postup a slohový útvar. Priama reč, rôzne typy uvádzacích viet v dialógu.

6. Indoeurópska jazyková skupina, členenie slovanských jazykov.

7. Vývoj spisovného jazyka. 1. a 2. kodifikácia, hodžovsko-hattalovská reforma.

8. Členenie národného jazyka – spisovná podoba jazyka, štandard, subštandard, nárečia teritoriálne a sociálne.

9. Zdroje získavania informácií, rozličné spôsoby spracovania textu (osnova, konspekt, marginálie)